

*Мороз В.М., д.держ.упр., проф., НТУ «ХПІ», м. Харків,
ORCID:0000-0003-0796-5035,*

*Тищук О.М., аспірант, НТУ «ХПІ», м. Харків,
ORCID: 0000-0003-0796-5035*

*Мороз О.В., студент МКТ, ХУНіТ, м. Вухань, Кунтай,
ORCID: 0000-0003-4314-4939,*

*Мороз С.А., д.держ.упр., с.д., ННВЦ, НУЦЗУ, Харків,
ORCID ID 0000-0002-2696-1278*

Moroz V., D.Sc. in Public Administration, Professor, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Kharkiv,

Tyshchuk O., PhD student of the Department of Sociology and Public Administration of National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Kharkiv,

Moroz O., Graduate student, Tongji Medical College of Huazhong University of Science and Technology Wuhan, China,

Moroz S., D.Sc. in Public Administration, Senior Research Officer, National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ОБГРУНТУВАННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ АКТУАЛІЗАЦІЇ

QUALITY OF HIGHER EDUCATION AS AN OBJECT OF PUBLIC ADMINISTRATION: JUSTIFICATION AND FEATURES OF ACTUALIZATION

Стаття містить узагальнення щодо проблематики одночасного позиціонування феномену якості вищої освіти на рівні об'єкту безпосередньої уваги у межах відразу декількох галузей знань. Така багатогранність актуалізації відповідного феномену обумовлює необхідність конкретизації особливостей сприйняття якості вищої освіти на рівні одного з об'єктів публічного управління. Обґрунтування цього припущення було здійснено через призму аналізу змісту економічної, соціальної, культурної, політичної та правоохоронної функцій держати. За результатами цього аналізу було конкретизовано напрями кореляції відвідних функцій з феноменом якості вищої освіти.

***Ключові слова:** якість вищої освіти; публічне управління якістю вищої освіти; об'єкти публічного управління; функції держави; публічна політика у сфері забезпечення якості вищої освіти; сенс державного управління; стратегія*

розвитку вищої освіти; система підготовки фахівців з вищою освітою; забезпечення якісної освітньо-наукової діяльності

The article contains generalizations on the problems of simultaneous positioning of the phenomenon of higher education quality at the level of the object of direct attention within the framework of several branches of knowledge. Such a complex actualization of the corresponding phenomenon makes it necessary to specify the features of the perception of the higher education quality at the level of one of the objects of public administration. The justification for this assumption was carried out through the prism of analysis of the content of the economic, social, cultural, political and law functions of the state. According to the results of such analysis, the directions of correlation of corresponding functions with the phenomenon of higher education quality were specified.

Keywords: *quality of higher education; public administration of the higher education quality; objects of public administration; functions of the state; public policy in the field of higher education quality assurance; the meaning of public administration; higher education development strategy; system of training specialists with higher education; ensuring high-quality educational and scientific activities.*

Постановка проблеми. Проблематика забезпечення якості вищої освіти, з огляду на умовну міждисциплінарність (міжгалузевість) свого складного та багатогранного змісту постійно перебуває у межах кола наукової уваги представників різних галузей знань. Наприклад, достатньо часто питання забезпечення якості вищої освіти ідентифікуються вченими на рівні предмету наукової уваги у межах наукових пошуків виконаних за такими галузями знань як: «Освіта / Педагогіка» (в частині ефективності використання педагогічних технологій для досягнення мети навчального процесу); «Гуманітарні науки» (в частині загальнофілософських та релігійно-культурологічних особливостей формування та прояву феномену якості в освіті); «Соціальні та поведінкові науки» (в частині вимірювання економічних та соціальних ефектів від вищої освіти як безпосередньо на рівні окремої особистості та організації, так й на рівні суспільства та держави в цілому); «Управління та адміністрування» (в частині менеджменту якості вищої освіти та управління організаціями які надають освітянські послуги); «Право» (в частині забезпечення відповідності якості вищої освіти міжнародним стандартам якості, а також нормам та правилам організації освітньої діяльності в Європейському просторі вищої освіти); «Інформаційні технології» (в частині розробки алгоритмів забезпечення якості вищої освіти на рівні програмних продуктів); «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» (в частині сприйняття якості вищої освіти на рівні однієї з детермінант забезпечення державної та національної безпеки); «Публічне управління та адміністрування» (в частині розгляду системи вищої освіти як елементу соціальної сфери суспільства) тощо. Цей перелік не є вичерпаним,

адже сьогодні будь яка галузь знань може «знайти» свій фокус уваги у межах проблематики забезпечення якості вищої освіти. З огляду на таке різноманіття можливих підходів до актуалізації відповідної проблематики, перед дослідниками, які обирають цей напрям на рівні фокусу своєї наукової уваги, зазвичай постає проблема конкретизації напряму досліджень через призму тієї галузі знань, у межах власне якої й пропонується її розглянути. Приймаючи до уваги той факт, що коло наших наукових інтересів пов'язано з дослідженням феномену якості вищої освіти через призму галузі знань «Публічне управління та адміністрування» вважаємо за доцільне зосередитись на проведенні аналізу її спрямованості на дослідженні проблематики забезпечення якості вищої освіти. Такий наш крок обумовлено, з одного боку, необхідністю визначення суто галузевого (публічноуправлінського) фокусу уваги у межах обраної проблематики, а з іншого – доцільністю конкретизації загального вектору нашого майбутнього дослідження, а саме – «Публічна політика у сфері забезпечення якості вищої освіти в Україні».

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор. У межах дискурсу галузі знань «Публічне управління та адміністрування» питання забезпечення якості вищої освіти набули свого розвитку у роботах М. Ажажи (обґрунтовано напрями модернізації вищої освіти) [1], С. Вавренюка (обґрунтовано напрями реформування системи вищої освіти відповідно до сучасних європейських практик забезпечення якості освітньої діяльності) [4], Л. Грень (розглянуто залежність якості вищої освіти від джерел її фінансування та спеціалізації ЗВО) [6], С. Домбровської (з'ясовано переваги та недоліки дистанційної форми здобуття вищої освіти) [7], Д. Карамішева (обґрунтовано теоретичні засади розвитку моніторингу освітньої діяльності закладів вищої освіти) [17], С. Мороз (узагальнено теорію і практику використання механізмів публічного управління забезпеченням якості вищої освіти в системі вищої освіти України) [11], В. Мороза (досліджено потенціали використання окремих з механізмів публічного управління в системі забезпечення якості вищої освіти) [3], А. Помази-Пономаренко (оцінено потенціали опитування студентів як одного з елементів системи збору інформації щодо забезпечення якості вищої освіти) [14], Д. Терещенко (визначено місце та роль соціологічного супроводу моніторингу якості освіти в сучасному університеті) [2], В. Філіпової (проведено аналіз ефективності формування та реалізації державної політики щодо педагогічної освіти та її якості) [19] та інших вчених. Окремі з аспектів порушеної проблематики були розглянуті нами під час попередньо проведених досліджень [18]. Проведений аналіз наукових доробків вище названих вчених свідчить про той факт, що проблематика забезпечення якості вищої освіти є достатньо популярним напрямом в організації наукових пошуків у межах галузі знань «Публічне управління та адміністрування».

Не дивлячись на достатній рівень наукової уваги до проблематики публічного управління забезпеченням якості вищої освіти, окремі її питання все ще залишаються відкритими для подальших наукових пошуків. Серед таких питань неабиякої значущості набувають ті з них, фокус дослідницької уваги яких зосереджується навколо пов'язаних з визначенням якості вищої освіти на рівні об'єкту публічного управління напрямів. Традиційно склалося, що вчені, зосереджуючись на дослідженні того чи іншого об'єкту публічного управління, залишають по за своєю увагою питання обґрунтування можливості розгляду предмету наукового пошуку через призму предметно-об'єктного спрямування галузі знань «Публічне управління та адміністрування». Виникає ситуація за якою вчений, уникаючи будь-яких пояснень та обґрунтувань, просто констатує можливість сприйняття обраного ним предмету дослідження на рівні об'єкту публічного управління. Безумовно, інколи такий крок може бути сприйнятим як цілком доречним (наприклад, коли обраний вченим предмет дослідження природно відноситься до галузі знань «Публічне управління та адміністрування»), але у переважній більшості випадків він потребує на додаткове пояснення з боку автора дослідження.

Постановка завдання. Приймаючи до уваги необхідність розвитку теоретико-методологічного забезпечення вище анонсованого нами напряму організації наукових пошуків («Публічна політика у сфері забезпечення якості вищої освіти в Україні») вважаємо за необхідне зосередитись на обґрунтуванні можливості (доцільності) ідентифікації якості вищої освіти на рівні одного з об'єктів публічного управління.

Виклад основного матеріалу. Найбільш просте, а відповідно й зрозуміле за своїм змістом обґрунтування можливості ідентифікації того чи іншого феномену на рівні об'єкту публічного управління (у нашому випадку – якості вищої освіти) може бути подано через тлумачення категорії «об'єкт публічного управління» у межах так званих енциклопедичних знань або авторами засадничих теоретико-методологічних робіт науки «Державне управління». Скористаємося кожним з цих напрямів.

Енциклопедичний словник з державного управління за редакцією Ю.В. Ковбасюка тлумачить об'єкт державного управління як «суспільство в цілому, адміністративно-територіальні утворення, процеси, відносини в різних галузях, сферах діяльності, організації, колективи, окрема людина, на яких спрямована направляюча, організуюча та контролююча діяльність відповідних суб'єктів управління» [13, с. 487]. Відповідно до цього визначення, будь-які «процеси, відносини в різних галузях, сферах діяльності» на які спрямована «направляюча, організуюча та контролююча» діяльність суб'єктів державного управління – можуть визначитися на рівні об'єктів державного управління.

Отже, надавши відповідь на питання щодо перебування феномену «якості вищої освіти» у межах «направляючого, організуючого та контро-

люючого» впливу суб'єктів державного управління ми зможемо ідентифікувати позиціонування відповідного феномену серед об'єктів державного управління. Формулювання відповіді може бути подано через призму норм Закону України «Про вищу освіту», а саме тих з них які пов'язані з:

1) особливостями формування та реалізації державної політики у сфері вищої освіти (законодавець, визначаючи джерела формування і реалізація державної політики у сфері вищої освіти, апелює до «збереження і розвитку системи вищої освіти та підвищення якості вищої освіти»);

2) конкретизацією статусу Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (тут ми маємо на увазі «національний» статус агентства) та процедури затвердження його персонального складу (затвердження складу Агентства Кабінетом Міністрів України).

Цілком очевидно, що за таких акцентів «якість вищої освіти» не лише може, а й повинна сприйматися на рівні одного з об'єктів державного управління. Таке наше припущення може бути підтверджено тим фактом, що автори згаданого нами вище визначення «об'єкту державного управління» наполягають на можливості охоплення відповідним визначенням всіх феноменів (процесів) які «регулюються суб'єктами державного управління» [13, с. 487]. Тут ми можемо поставити запитання «Чи регулюються питання забезпечення якості вищої освіти суб'єктами державного управління?». Відповідь, як й у межах вище сформульованого нами подібного за своїм змістом запитання, може бути знайдена у межах нормативно-правових норм які регулюють відповідну проблематику. Наприклад, норми закону України «Про освіту» розкривають зміст державної політики у сфері освіти через призму таких тез: освіта є державним пріоритетом; державну політику у сфері освіти визначає Верховна Рада України, а реалізують Кабінет Міністрів України. Такий акцент законодавця дозволяє нам підтвердити той факт, що «якість вищої освіти» є об'єктом державного управління.

На рівні опосередкованого підтвердження можливості віднесення «якості вищої освіти» до одного з об'єктів державного управління можуть бути використані нори Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, а саме ті з них які конкретизують напрями розвитку системи вищої освіти та визначають стратегічні та операційні цілі залучених до реалізації стратегії суб'єктів. Наприклад, затверджений відповідно до Стратегії Операційний план реалізації заходів у 2022-2024, ідентифікує виконавців програмних цілей та задач на рівні суб'єктів державного управління (МОН, Мінфін, Мінсоцполітики тощо). Встановлення такої суб'єктності створює підґрунтя для формулювання цілком однозначної відповіді на запитання щодо залучення суб'єктів державного управління до регулювання питань забезпечення якості вищої освіти. Тут ми апелюємо до цілі номер три згаданого вище Операційного плану, а саме – «Забезпечення якісної освітньо-наукової діяльності, конкурентоспроможної вищої освіти, яка є доступною

для різних верств населення» та визначених за її досягнення відповідальних – «МОН, Мінреінтеграції, Мінфін, Інститут модернізації змісту освіти (за згодою)» [16]. Отже, факт залучення суб'єктів державного управління до вирішення питань забезпечення якості вищої освіти дозволяє нам стверджувати про можливість ідентифікації відповідного феномену на рівні безпосереднього об'єкту державного управління.

Вище ми звернули увагу на можливість обґрунтування факту включення того чи іншого феномену до переліку об'єктів державного управління через призму так званих засадничих теоретико-методологічних робіт науки «Державне управління». Абстрагуючись від того факту, що цей крок має певні вади, адже він апелює виключно до суб'єктивної думки того чи іншого вченого, вважаємо за доцільне розглянути у тому числі й його потенціали для дослідження обраного нами предмету наукового пошуку.

У межах національної наукової доповіді «Галузь науки «Державне управління» в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку» колектив авторів на чолі з Ю.В. Ковбасюком дістався висновку про те, що наука «Державне управління» охоплює пов'язану з технологією та сенсом або суспільним призначенням державно-управлінської діяльності проблематику [5, с. 3]. Іншими словами, будь-яке питання яке тяжіє за своїм змістом до «технологій» та «сенсу» державно-управлінської діяльності може бути віднесено до компетенціональної сфери державно-управлінської науки. На цьому етапі розбудови нашого наукового пошуку може виникнути цілком логічне запитання щодо «сенсу державно-управлінської діяльності». На нашу думку ця категорія може бути розкрита через такі основні концепти:

– державне управління як різновид професійної діяльності суб'єктів державного (публічного) управління та їх посадових осіб з цілеспрямованої реалізації функцій управління на суспільно-громадському та державному рівнях актуалізації суспільнозначущих проблем, як окремої особистості (групи осіб або стратифікаційної групи), так й суспільства в цілому;

– державне управління як об'єктивно обумовлений (природній) механізм запобігання активізації притаманних будь-якому різновиду саморозвитку відкритих соціальних систем та їх окремих елементів, руйнівних процесів, а також як механізм збереження домінуючих у суспільстві спільних інтересів та цінностей;

– державне управління як механізм забезпечення, з одного боку, реалізації державою покладених на неї функцій, а з іншого – суспільної злагоди (механізм нормування поведінки; механізм узгодження думок та прийняття спільних рішень; механізм гармонізації відносин тощо) та порозуміння (механізми оцінювання та контролю; механізм спонукання до дотримання правил та забезпечення виконання рішень тощо).

Сформульовані нами вище тлумачення не вичерпують змісту, а тим більше сутності, «сенсу державного управління» (відповідний напрям вихо-

де за межі нашого наукового інтересу, принаймні у межах цієї конкретної публікації, та заслуговує на окремий, самостійний вектор в організації наукового пошуку), але є цілком достатніми для подальшого розгляду обраного нами предмету наукового дослідження. Майже кожен з сформульованих нами концептів тим чи іншим чином апелює до виконання державою покладених на неї функцій. Ці функції можуть бути використані, як для конкретизації об'єктів державного управління в цілому (конкретизація загального переліку об'єктів державного управління), так й для з'ясування можливості віднесення до них «забезпечення якості вищої освіти» безпосередньо. Таке наше припущення може бути підтверджена думкою С. Мороз яка стверджує про те, що «маючи уявлення про призначення (функції) держави ..., її цілі та конкретизовані завдання, ми можемо, хоча і досить умовно, окреслити компетенцію державно-управлінської науки» [12].

З огляду на той факт що аналіз існуючих у науковому дискурсі підходів до тлумачення змісту категорії «функції держави» виходе за межі обраного нами предмету наукового пошуку, вважаємо за доцільне обмежитись усталеним у науковому дискурсі підходом щодо категоріального визначення відповідного феномену. Переважна більшість вчених схиляється до тієї думки, що функції держави можуть бути розкриті через призму напрямів її діяльності або тих задач які вона вирішує [10]. До речі, у так званому дослівному перекладі з латинського слово «функція» означає: коло діяльності; обов'язок; виконання; реалізація повноважень. Отже, під функціями держави ми будемо розуміти «основні напрями діяльності держави, які розкривають її соціальну сутність і призначення в суспільстві» [15]. Такий підхід дозволяє нам конкретизувати функції держави через їх класифікацію відповідно до специфіки актуалізації об'єктів державно-управлінського впливу, а саме визначити такі основні функції як:

- економічна,
- соціальна,
- культурна,
- політична,
- екологічна,
- інформаційна,
- правоохоронна тощо.

На нашу думку, кожна з цих функцій має свій опосередкований зв'язок з «якістю освіти». Варіанти такого зв'язку подані нами у таблиці 1.

Розглянути нами в таблиці 1 функції держави не є вичерпаними (частина функцій держави з огляду на обмеженість обсягів цієї публікації залишилась по за нашою увагою), а отже можуть бути розглянути щодо напрямів їх кореляції з проблематикою забезпечення якості вищої освіти у межах інших наукових досліджень.

Таблиця 1

Функції держави (вибірково) та їх зв'язок з феноменом якості вищої освіти

№ з/п	Функція держави	Зміст функції через призму наукових поглядів вітчизняних вчених	Кореляція з феноменом якості вищої освіти
1	2	3	4
1	економічна функція	<ul style="list-style-type: none"> – сукупність однорідних напрямків діяльності держави у сфері регулювання розвитку економіки країни (В. Сухонос) – основний, однорідний, постійний напрям і вид (сторона) діяльності держави в економічній і суміжних з нею сферах, зумовлений об'єктивними потребами розвитку в суспільстві ринкових відносин (О. Лощихін) 	<ul style="list-style-type: none"> – виконання державою функцій щодо регулювання економічних відносин передбачає наявності відповідно підготовленого кадрового потенціалу (якість підготовки фахівців у сфері економічних відносин обумовлює кінцеву якість, а відповідно й економічну ефективність, ринкових інститутів); – створення державою необхідних для ефективної економічної діяльності суспільства передумов, передбачає наявності у суб'єктів та об'єктів ринкової взаємодії професійних (фахових) компетентностей (знань, вмінь, навичок, мотивацій)
2	соціальна функція	<ul style="list-style-type: none"> – забезпечення на всій території країни прав і свобод кожної людини і громадянина, створення умов для відтворення й розвитку людини, стимулювання творчого зростання людини, утілення в життя принципів соціальної справедливості (П. Рабінович); – забезпечення соціальної безпеки громадян, створення умов для повного здійснення їх права на працю, життєвий достатній рівень; зняття і пом'якшення соціальних суперечностей шляхом гуманної та справедливої соціальної політики (О. Скакун) 	<ul style="list-style-type: none"> – виконання державою функцій щодо вирішення соціальних проблем суспільства передбачає наявності відповідно підготовленого кадрового потенціалу (якість підготовки фахівців у соціальній сфері, а саме: охорона здоров'я; освіта; підтримка вразливих верств населення та тих хто потребує допомоги тощо); – регулювання державою ринку праці з метою підтримання економічно обґрунтованого (ситуативно доцільного) рівня зайнятості, так само як й забезпечення матеріальної підтримки осіб які втратили роботу, передбачає наявності певного рівня розвитку людського потенціалу у власників трудового потенціалу (будь-яке регулювання можливо лише за наявності у об'єкта регулювання так званих первинних (вихідних) якостей (характеристик) (неможливо регулювати те чого немає взагалі)
1	2	3	4

3	культурна функція	<p>– консолідація нації, розвиток національної самосвідомості; сприяння розвитку самобутності усіх корінних народів і національних меншин; організація освіти; сприяння розвитку культури, науки; охорона культурної спадщини (О. Скакун);</p> <p>– організація науки та освіти, забезпечення збереження культурної спадщини і доступу громадян до неї (Н. Крестовська)</p>	<p>– забезпечення державою підтримки і розвитку культури, засобів масової інформації, науки, освіти та інших напрямів передбачає наявності відповідно підготовленого кадрового потенціалу (якість підготовки залучених до виховання, освіти та культурного розвитку громадян фахівців обумовлює якість так званого кінцевого продукту їх діяльності);</p> <p>– збереження та розвиток державою ціннісних орієнтирів, ідеалів, суспільних та духовних норм тощо передбачає підготовку членів суспільства до усвідомленого сприйняття ними: соціально-історичного різноманіття людей та соціальних груп; внутрішньої сутності людини та природи її соціальних комунікацій; об'єктивної дійсності існування в системі наявних ідеалів та норм; культурної спадщини, традицій та віри; інтересів та потреб тощо</p>
4	політична функція	<p>– забезпечення цілісності й збереження суспільства, у створенні умов для спокійного та гармонійного його розвитку (А. Стельмащук);</p> <p>– діяльність держави та її органів зі створення умов для формування і функціонування державної влади на засадах демократії, регулювання сфери політичних відносин, забезпечення народовладдя (В. Кириченко)</p>	<p>– забезпечення державою збереження своєї незалежності, суверенності, цілісності та ідентичності передбачає наявності відповідно підготовленого кадрового потенціалу системи публічного управління (якість залучених до реалізації політичної функції держави суб'єктів публічного управління обумовлює кінцеву якість інституту влади в цілому);</p> <p>– створення державою умов для послідовного та гармонійного розвитку суспільства передбачає підготовку його членів до усвідомленого сприйняття ними: своїх прав, свобод та обов'язків як громадянина; способу ідентифікації себе як члена громадянського суспільства; суб'єкта та об'єкта суспільно-політичного розвитку держави та суспільства; об'єктивної природи інтеграційних процесів та глобалізаційних впливів; цінностей та потенціалів демократії; суспільних потреб та можливостей держави тощо</p>
1	2	3	4

5	правоохоронна функція	<p>– забезпечення охорони конституційного ладу, прав і свобод громадян, законності і правопорядку, довкілля, встановлених і регульованих правом усіх суспільних відносин (О. Скакун);</p> <p>– забезпечення точного і повного здійснення правових розпоряджень всіма учасниками правових відносин усередині держави, залучення до юридичної відповідальності правопорушників (Н. Крестовська);</p> <p>– охорона кожного члена суспільства від несправедливого ставлення до нього інших осіб (І. Лаврінчук);</p> <p>– забезпечення відповідно до засад верховенства права та пріоритету прав людини, охорони права і правовідносин, а також захисту основ конституційного ладу, у тому числі прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, законності та правопорядку (О. Соколенко)</p>	<p>– забезпечення державою законності і правопорядку, а також дотримання членами суспільства інституалізованих правом суспільних відносин, передбачає наявності відповідно підготовленого кадрового потенціалу правоохоронної системи (якість підготовки фахівців правоохоронної системи у кінцевому випадку визначає ефективність її функціонування);</p> <p>– забезпечення державою охорони існуючого конституційного ладу, законності й правопорядку, так само як й створення необхідних для реалізації громадянами передбачених законами прав та свобод умов, передбачає підготовку його членів до усвідомленого сприйняття ними: об'єктивного права та невідворотності покарань за злочини; природи виникнення правопорядку та необхідності його дотримання; рівності перед законом; місця і ролі держави у житті людини та суспільства в цілому; об'єктивної природи формування правового порядку та його потенціалів для індивідуального і суспільного розвитку; природно обумовленої необхідності впорядкування суспільно-політичних та соціально-економічних відносин; діалектичної єдності правовідносин з правопорядком тощо</p>
---	-----------------------	---	---

Кожна з розглянутих вище функцій держави тим чи іншим чином апелює до системи підготовки фахівців у межах відповідної сфери людської діяльності. Така кореляція дозволяє нам вести мову про те, що феномен «якості вищої освіти» достатньо природно корелюється з функціями держави. Вище ми звернули увагу на той факт, що зміст «функції держави» може бути розкритим через основні напрями діяльності суб'єктів публічного управління (напрями діяльності держави). З огляду на цей факт цілком логічним виглядає можливість актуалізації такого конструкту – «якість вищої освіти є умовою реалізації функцій держави». Іншими словами, якість вищої освіти може бути розглянута на рівні одного з об'єктів публічного управління через призму «технологій» та «сенсу» державно-управлінської діяльності.

Висновки. Приймаючи до уваги вище наведене можемо сформулювати такі основні узагальнення.

По-перше, якість вищої освіти може бути ідентифікована на рівні

одного з об'єктів публічного управління, а отже будь-яка пов'язана з нею проблематика (формування та реалізація державної політики щодо забезпечення якості вищої освіти; публічний контроль за якістю надання закладами вищої освіти освітніх послуг; механізми публічного управління забезпеченням закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти тощо). Така ідентифікація стає можливою внаслідок: аналізу змісту тлумачення категорії «об'єкт публічного управління» (конкретизація складових феномену через призму предметно-об'єктного спрямування процесів та відносин в різних галузях, сферах діяльності, у т.ч. й у сфері вищої освіти, а саме – повноваження суб'єктів публічного управління у формуванні та реалізації державної політики у сфері вищої освіти); аналізу змісту функцій держави (визначення місця та ролі якості вищої освіти у забезпеченні реалізації державою покладених на неї функцій).

По-друге, сприйняття феномену якості вищої освіти на рівні одного з об'єктів публічного управління може бути обґрунтована через призму компетенції державно-управлінської науки, а саме тієї її складової яка апелює, з одного боку, до професійної діяльності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування (якість підготовки фахівців для органів публічної влади), а з іншого – до механізмів (способів, засобів, інструментів та технологій) досягнення державою суспільно значущих цілей управлінського впливу, а саме:

- 1) збереження державності та забезпечення безпеки громадян;
- 2) розвиток особистості та суспільства в цілому;
- 3) ретранслявання значущих для подальшого розвитку знань та досвіду;
- 4) збереження культури та традиційно значущих ціннісних орієнтирів тощо.

По-третє, феномен якості вищої освіти може актуалізуватися на рівні об'єкту публічного управління з огляду на його значущість для формування системи оцінювання ефективності соціально-економічних, суспільно-політичних, безпекових, екологічних, культурних тощо наслідків діяльності органів публічного управління. У цьому випадку якість вищої освіти стає умовою рівня підготовки громадянина до свідомого та неупередженого оцінювання ним ефективності функціонування органів публічної влади та визначення пріоритетів подальшого розвитку держави (очікувано, що якісно підготовлений фахівець з вищою освітою здатен виконати функції експерта державної політики (тут ми маємо на увазі участь громадян у виборчому процесі) на більш високому професійному рівні.

Вище сформульовані узагальнення не вичерпують проблематики обґрунтування необхідності (можливості) сприйняття якості вищої освіти на рівні одного з об'єктів публічного управління, а отже відповідні до неї за

своїм змістом питання не лише залишаються відкритими для організації подальших наукових пошуків, а й об'єктивно потребують на продовження досліджень. Серед питань, які можуть бути визначені на рівні таких що є перспективними для подальших розвідок у даному напрямку, на нашу думку, є ті з них, фокус дослідницької уваги яких зосереджено на з'ясуванні особливостей актуалізації вищої освіти у межах діяльності суб'єктів публічного управління щодо реалізації (виконання) державою своєї культурної та соціальної (гуманітарної) функцій. Крім того, одним із напрямів продовження розгляду порушеної у межах цієї публікації проблематики може стати дослідження особливостей актуалізації якості вищої освіти на рівні об'єкту державного управління через призму аналізу змісту Національного класифікатора України «Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010».

Список використаних джерел:

1. Ажажа М.А. Державне управління модернізацією вищої освіти в Україні : монографія. Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2019. 426 с.
2. Бірюкова М.В., Мороз С.А., Труш О.О., Мороз В.М., Терещенко Д.А. Соціологічний супровід моніторингу якості освіти в сучасному університеті. Львів: Видавництво ПП «Новий Світ-2000», 2023. 489 с.
3. Бука С.А., Мороз В.М., Мороз С.А., Бука І.С. Оцінювання якості вищої освіти студентами як елемент системи державного контролю за якістю надання освітніх послуг закладами вищої освіти (на прикладі опитування студентів Балтійської Міжнародної Академії, Латвія). Вісник НУЦЗУ (Серія «Державне управління») 2018. Вип. 2 (9). С. 282–295
4. Вавренюк С.А. Державне управління реформуванням вищої освіти в Україні : монографія. Харків : НУЦЗУ, 2020. 284 с.
5. Галузь науки «Державне управління» в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку : нац. наук. доп. / редкол. : Ю. В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, Ю. П. Сурмін [та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, К.О. Ващенко, Ю. П. Сурміна, О. М. Руденко. – К. : НАДУ, 2012. 184 с.
6. Грень Л.М., Мороз С.А., Романовський О.Г., Мороз В.М., Помаза-Пономаренко А.Л., Попова О.В. Залежність якості вищої освіти від джерел її фінансування та спеціалізації ЗВО: аналіз думки роботодавців і напрямів вдосконалення державної політики. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики. 2021. №1. С. 521–538 URL: <https://fkd.ubs.edu.ua/index.php/fkd/article/view/3176>.
7. Домбровська С.М., Мороз С.А., Романовський О.Г., Мороз В.М., Грень Л.М., Помаза-Пономаренко А.Л. Дистанційна форма здобуття вищої освіти: аналіз думки студентів щодо якості, переваг і недоліків. Інфор-

маційні технології та засоби навчання. 2020. Том 79, № 5. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3340>.

10. Марущак О.А. Функції держави: визначення поняття. Держава та регіони. 2019. №3. С. 17-21.

11. Мороз С.А. Державне управління розвитком трудового потенціалу ВНЗ: компетенція людини, університету та держави. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2016. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2016_4_11.

12. Мороз С.А. Забезпечення якості вищої освіти: механізми управління та практика їх використання: монографія. Харків: НУЦЗУ, Львів: Видавництво «Новий Світ-2000», 2022. 438 с.

13. Одінцова Г.С., Дзюндзюк В.Б., Мельтюхова Н.М. Об'єкт державного управління. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін. ; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. С. 487.

14. Помаза-Пономаренко А.Л., Мороз В.М., Мороз С.А., Грень Л.М. Мотивація трудової діяльності: крос-культурні особливості та їх прояв в системі соціально-економічних відносин. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2020. №4. С. 530–538, URL: <http://fkd.org.ua/article/view/222541>.

15. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посіб. / Харків: Консум, 2002. 160 с

16. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>.

17. Теоретико-методичні засади забезпечення якості освіти : монографія / [Д. В. Карамишев, Н. М. Гришина, О. В. Грибко, Т. В. Ревенко та ін.] ; за заг. ред. д.держ.упр., проф. Д. В. Карамишева. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2020. 180 с.

18. Тищук О.М., Мороз О.В. Обґрунтування актуальності дослідження у межах проблематики публічного управління: теоретико-методологічний аспект. Інвестиції: практика та досвід. 2024. №3. С. 202-208.

19. Філіпова В.Д. Державна політика в галузі педагогічної освіти: шляхи формування та реалізації: монографія. Херсон: Книжкове вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2019. 380 с.

References:

1. Azhazha M.A.(2019), Derzhavne upravlinnia modernizatsiieiu vyshchoi osvity v Ukraini : monohrafiia [State management of modernization of higher education in Ukraine: monograph]. Klasych. pryvat. un-t. Zaporizhzhia.

2. Biriukova M.V., Moroz S.A., Trush O.O., Moroz V.M., Tereshchenko D.A. (2023), Sotsiologichnyi suprovid monitorynhu yakosti osvity v suchasnomu universyteti [Sociological support for monitoring the quality of education in a modern university]. Lviv: Vydavnytstvo PP «Novyi Svit-2000».

3. Buka, S.A., Moroz, S.A., Buka, I.S. and Moroz, V.M. (2018). Otsiniuvannia yakosti vyshchoi osvity studentamy yak element systemy derzhavnoho kontroliu za yakistiu nadannia osvitnikh posluh zakladamy vyshchoi osvity (na prykladi opytuvannia studentiv Baltiiskoi Mizhnarodnoi Akademii, Latviia”) [Evaluation of the quality of higher education by students as an element of the system of state control over the quality of provision of educational services to higher education institutions (on the example of a survey of students of the Baltic International Academy, Latvia)] Visnyk NUTsZU (Seriiia “Derzhavne upravlinnia” 2 (9), p 282–295.

4. Vavreniuk S.A. (2020), Derzhavne upravlinnia reformuvanniam vyshchoi osvity v Ukraini : monohrafiia [State management of higher education reform in Ukraine: monograph.]. Kharkiv : NUTsZU, 2020. 284 p.

5. Haluz nauky «Derzhavne upravlinnia» v Ukraini: stan, problemy ta perspektyvy rozvytku : nats. nauk. dop. [The branch of science "Public administration" in Ukraine: state, problems and development prospects: National. of science add.] / redkol. : Yu. V. Kovbasiuk, K.O. Vashchenko, Yu. P. Surmin [ta in.] ; za zah. red. Yu. V. Kovbasiuka, K.O. Vashchenka, Yu. P. Surmina, O. M. Rudenko. – K. : NADU, 2012. 184 p.

6. Hren L.M., Moroz S.A., Romanovskyi O.H., Moroz V.M., Pomaza-Ponomarenko A.L., Popova O.V. (2021). Zalezhnist yakosti vyshchoi osvity vid dzherel yii finansuvannia ta spetsializatsii ZVO: analiz dumky robotodavtsiv i napriamy vdoskonalennia derzhavnoi polityky [Dependence of the quality of higher education on the sources of its financing and specialization of higher education institutions: analysis of the opinion of employers and directions for improvement of state policy]. Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky. 2021. №1. S. 521–538 URL: <https://fkd.ubs.edu.ua/index.php/fkd/article/view/3176>.

7. Dombrovska, S.M., Moroz, S.A., Romanovskyi, O.H., Moroz, V.M., Hren, L.M., Pomaza-Ponomarenko, A.L. (2020) Dystantsiina forma zdobuttia vyshchoi osvity: analiz dumky studentiv shchodo yakosti, perevah i nedolikiv [Distance form of higher education: analysis of students' opinions on quality, advantages and disadvantages]. Information technologies and teaching aids. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3340>.

10. Marushchak O.A. (2019), Funktsii derzhavy: vyznachennia poniattia [Functions of the state: definition of the concept]. Derzhava ta rehiony. №3. S. 17-21.

11. Moroz S.A. (2016), Derzhavne upravlinnia rozvytkom trudovoho potentsialu VNZ: kompetentsiia liudyny, universytetu ta derzhavy [State management of the development of the labor potential of universities: the competence of the person, the university and the state.]. Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2016_4_11.

12. Moroz S.A. (2022), Zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity: mekhanizmy upravlinnia ta praktyka yikh vykorystannia: monohrafiia [Ensuring the quality of higher education: management mechanisms and the practice of their use: monograph.]. Kharkiv: NUTsZU, Lviv: Vydavnytstvo «Novyi Svit-2000.

13. Odintsova H.S., Dziundziuk V.B., Meltiukhova N.M. (2010), Obiekt derzhavnoho upravlinnia [Object of state administration]. Entsyklopedychnyi slovnyk z derzhavnoho upravlinnia / uklad.: Yu.P. Surmin, V.D. Bakumenko, A.M. Mykhnenko ta in. ; za red. Yu.V. Kovbasiuka, V.P. Troshchynskoho, Yu.P. Surmina. K. : NADU, p. 487 p.

14. Pomaza-Ponomarenko A.L., Moroz V.M., Moroz S.A., Hren L.M. Motyvatsiia trudovoi diialnosti: kros-kulturni osoblyvosti ta yikh proiav v systemi sotsialno-ekonomichnykh vidnosyn [Work motivation: cross-cultural features and their manifestation in the system of socio-economic relations]. Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky. 2020. №4. S. 530–538, URL: <http://fkd.org.ua/article/view/222541>.

15. Rabinovych P.M. Osnovy zahalnoi teorii prava ta derzhavy: navch. Posib [Basics of the general theory of law and the state: teaching. manual]. Kharkiv: Konsum, 2002. 160 p.

16. Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022-2032 roky [Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2022-2032] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>.

17. Teoretyko-metodychni zasady zabezpechennia yakosti osvity : monohrafiia / [D. V. Karamyshev, N. M. Hryshyna, O. V. Hrybko, T. V. Revenko ta in.] ; za zah. red. d.derzh.upr., prof. D. V. Karamysheva. Kh. : Vyd-vo KharRI NADU “Mahistr”, 2020.

18. Tyshchuk O.M., Moroz O.V. (2024), Obgruntuvannia aktualnosti doslidzhennia u mezhakh problematyky publicznego upravlinnia: teoretyko-metodolohichniy aspekt [Justification of the relevance of the research within the framework of public administration issues: theoretical and methodological aspect]. Investytsii: praktyka ta dosvid. №3. pp. 202-208.

19. Filipova V.D. (2019), Derzhavna polityka v haluzi pedahohichnoi osvity: shliakhy formuvannia ta realizatsii: monohrafiia [State policy in the field of pedagogical education: ways of formation and implementation: monograph]. Kherson: Knyzhkove vyd-vo FOP Vyshe.